

ЇХ ДОЛІ ПЕРЕПЛЕЛИСЯ В 13-ІЙ АРМІЇ

Другого лютого рівняни відзначатимуть 66-у річницю визволення міста від німецько-фашистських загарбників. Цього дня вони згадають поіменно тих, хто боровся за їхню свободу. У Рівному їх залишилося дев'ять, а ще в 2007 році було двадцять. Час - неблаганний, хвороби - підступні, життя - не вічне, але вічною повинна бути пам'ять. Вона й повертає нас у жахливу правду Великої Вітчизняної, нашої історії, у далекій 1944-й.

Сьогодні варто нагадати, що за роки війни Рівненська область зазнала великих втрат. Було розстріляно й замордовано 232 тисячі мирних громадян і військовополонених, на каторжні роботи до Німеччини вивезено понад 22,5 тис. молоді. У Рівному ж фашисти знищили 100 тисяч людей. За роки окупації населення міста зменшилося в 2,5 рази. Така сумна статистика. Місто зазнало значних руйнувань. У переліку злодіянь, заподіяних фашистами, - нищення військовополонених, масовий розстріл рівненських євреїв на східній околиці міста в урочищі Сосонки, розстріли в'язнів на подвір'ї тюрми та в піщаних кар'єрах с. Видумка. У жовтні 1943-го було страчено представників української інтелігенції.

У пам'яті людській залишилися й запеклі бої за місто, опір, який чинили окупантам підпільні організації, партизанські з'єднання, в обороні місцевого населення виступала Українська повстанська армія.

У результаті наступальних операцій у період січня-березня 1944 року більша частина Рівненщини була визволена військами 1-го Українського фронту. Місто Рівне визволили в ході Луцько-Рівненської операції. 13-а армія здійснила обхідний маневр силами двох кавалерійських корпусів, які рейдували в тил противника. Партизани рівненських з'єднань, провівши глибоку розвідку оборонних позицій ворога, надали командуванню військових частин дані про тили і маршрути руху німецьких військ і взяли участь у боях на підступах до міста. Жорстокого характеру набули бої за Рівне 2 лютого 1944 року. Рівненське угруповання противника оточили 6-а, 121-а гвардійські та 112-а стрілецька дивізії, а 8-а гвардійська кавалерійська дивізія відрізала шляхи відступу його військам у західному напрямку. 2 лютого 1944-го місто визволили. У боях за Рівне фашисти втратили кілька тисяч солдатів та офіцерів, 30 великих складів із продовольством, боеприпаси та зброю. Ціна визволення Рівного - понад тисяча загиблих воїнів, похованих на Дубенському кладовищі та в парку ім. Шевченка.

Не стерти з пам'яті імена тих, хто загинув за визволення нашого міста. На їхню честь встановлені пам'ятники, відкриті меморіали, написані книги. Перед їх світлою пам'яттю ми щорічно низько схиляємо голови, дякуємо за здобуту свободу, вшановуємо тих, хто залишився живий і зараз ще є серед нас.

Доля дев'ятох визволителів Рівного переплелася в 13-ій армії. Кожен у ній виконував свою місію, а у визволенні міста всі відзначилася мужністю й героїзмом. Характерно, що їм у той час було трохи більше двадцяти років (наймолодшому - 20, а найстаршому - 29). Усіх їх об'єднувала велика любов до Вітчизни, свого народу, за свободу якого, не задумуючись, йшли на подвиги, долали великі труднощі щоденних воєнних буднів. Це Віра Болоніна, Арслангалі Галін, Євгенія Герасимова, Анастасія Кіцишина, Ілля Махінко, Андрій Моїсеєнко, Віра Муригіна, Всеволод Нікулін і Василь Сичов. Груди кожного прикрашають бойові нагороди - ордени та медалі - за мужність і героїзм, проявлені в роки війни. Але далися вони їм ціною власного здоров'я, бо всі дев'ятеро нині - інваліди другої групи. Їм не дають спокою рани війни, спогади про бойові операції, біль за втрачених побратимів.

Саме про втрати на війні не може забути лейтенант медичної служби, командир медичного взводу 280 стрілецької дивізії 13-ої армії Віра Болоніна. А про власні перемоги їй нагадують ордени Червоної зірки, Вітчизняної війни першого та другого ступенів, Богдана Хмельницького, багато медалей.

Часто перемогами в бойових операціях воїни завдячували радистці Анастасії Кіцишиній, телефоністці Вірі Муригіній, які завжди були на передових рубежах і забезпечували зв'язок. Не могли обійтися в шостому гвардійському кавалерійському корпусі без доброго серця та працюючих рук кухаря Євгенії Герасимової. Війну вона почала на Смоленщині в складі 13-ої армії, а перемогу зустріла в Чехословаччині.

Найстарший із визволителів Рівного Всеволод Нікулін бойове хрещення отримав у грудні 1941 року. У січні-лютому 1944-го брав участь у визволенні Рівного. Батарея, якою командував капітан Нікулін, у небі над містом збила два

ни, свого народу, за свободу якого, не задумуючись, ішли на подвиги, долали великі труднощі щоденних воєнних буднів. Це Віра Болоніна, Арслангалі Галін, Євгенія Герасимова, Анастасія Кіцишина, Ілля Махінко, Андрій Моїсеєнко, Віра Муригіна, Всеволод Нікулін і Василь Сичов. Груді кожного прикрашають бойові нагороди - ордени та медалі - за мужність і героїзм, проявлені в роки війни. Але далися вони їм ціною власного здоров'я, бо всі дев'ятеро нині - інваліди другої групи. Їм не дають спокою рани-війни, спогади про бойові операції, біль за втрачених побратимів.

Саме про втрати на війні не може забути лейтенант медичної служби, командир медичного взводу 280 стрілецької дивізії 13-ої армії Віра Болоніна. А про власні перемоги їй нагадують ордени Червоної зірки, Вітчизняної війни першого та другого ступенів, Богдана Хмельницького, багато медалей.

Часто перемогами в бойових операціях воїни завдячували радистці Анастасії Кіцишиній, телефоністці Вірі Муригіній, які завжди були на передових рубежах і забезпечували зв'язок. Не могли обійтися в шостому гвардійському кавалерійському корпусі без доброго серця та працюючих рук кухаря Євгенія Герасимової. Війну вона почала на Смоленщині в складі 13-ої армії, а перемогу зустріла в Чехословаччині.

Найстарший із визволителів Рівного Всеволод Нікулін бойове хрещення отримав у грудні 1941 року. У січні-лютому 1944-го брав участь у визволенні Рівного. Батарея, якою командував капітан Нікулін, у небі над містом збила два ворожі літаки. Визволитель нагороджений п'ятьма орденами та двома медалями.

Військовими шляхами з травня 1942-го до Перемоги 1945-го у діючій армії пройшов капітан, командир взводу артилерійської батареї 39 артилерійської бригади 13-ої армії Арслангалі Галін. За бойові подвиги він відзначений багатьма нагородами, як і Ілля Махінко, який брав участь у бойових операціях першого Українського фронту до завершення війни. А Андрій Моїсеєнко розпочав бойовий шлях на Білоруському фронті в 1942-му й дійшов до Перемоги 1945-го. Нагороджений чотирма орденами й багатьма медалями. Бойові нагороди прикрашають також груди визволителя Рівного, телефоніста 55-го окремого полку зв'язку 13-ої армії Володимира Сичова.

Сьогодні ми всім їм кажемо щире спасібі за визволення міста від німецької навали, за подаровану свободу. Гордимся їхніми подвигами, а громада міста вдосконалює систему підтримки ветеранів. Як розповіла начальник управління праці та соціального захисту населення Віра Мельник, з 1998 року в Рівному діє програма "Ветеран", фінансування якої спрямоване на поліпшення соціального захисту ветеранів війни та праці, інвалідів, реабілітованих, малозабезпечених громадян, поглиблення співпраці з ветеранськими організаціями. Зокрема, визволителям міста щомісячно виплачують по 100 грн., а з нагоди відзначення Дня визволення Рівного вручають разову грошову допомогу в сумі 100 грн., продуктивні пакети, квіти та вітальні листівки.

"Не стане винятком і 2010-й рік, - зауважила Віра Мельник. - Оскільки визволителі Рівного - люди похилого віку й усі інваліди, наші працівники, представники ветеранської організації 2 лютого завітають у домівки кожного з привітаннями з нагоди визволення Рівного. Принесуть їм грошову допомогу та продуктивні пакети. Це буде хоч і скромна, але щира увага до людей, якими гордиться місто за те, що воно було визволене від фашистської навали, загоїло рани розрухи, розквітло й зараз прагне стати сучасним європейським. Щирий уклін вам, визволителям, міцного здоров'я!"

Валентина ПОГОНСЬКА